

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY

FACULTY OF ARCHITECTURE

ÚSTAV URBANISMU

DEPARTMENT OF URBAN DESIGN

PROJEKTIVNÍ PROSTOR

PROJECTIVE SPACE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Blanka Štuříková

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing.arch. MArch Jan Kristek, Ph.D.

BRNO 2020

Zadání diplomové práce

Číslo práce: FA-DIP0070/2019
Ústav: Ústav urbanismu
Studentka: **Bc. Blanka Štuříková**
Studijní program: Architektura a urbanismus
Studijní obor: Architektura
Vedoucí práce: **Ing.arch. MArch Jan Kristek, Ph.D.**
Akademický rok: 2019/20

Název diplomové práce:

Projektivní prostor

Zadání diplomové práce:

„Jsem prostor, ve kterém se nacházím.“ (Noël Arnaud, Bachelard Gaston, The Poetics of Space, 1969, str. 137)

Namísto snahy o dosažení ultimátně esteticky příjemného vyznění prostoru na každého a za každých okolností, vytvoření záměru z nepředvídatelnosti mnohavýznamovosti, přijetí celku. Prostor, který umožňuje uživateli se sebou splynout působením projektivní identifikace .

Práce se bude zabývat prostorem ožívajícím v mysli pozorovatele skrze vlastnost asociovat jiné prostorové zážitky na pozadí obsahů kolektivních i osobních vzpomínek a zkušeností. Cílem je bližší specifikace míry, v jaké působí na uživatele podvědomě, prostřednictvím schopnosti navodit pocit z prostoru bez okamžitého specifického vědomého porozumění podprahovým obsahům čerpajícím z principů užívaných na poli instalačního umění od druhé poloviny 20.století.

Cílem projektu bude analyzovat principy objevující se v individuálních výpovědích jednotlivců o prožívání prostoru prostřednictvím analogií s instalačním uměním a souvisejícími směry a teoriemi. Další fází je prověřit rozsah podvědomé účinnosti experimentálním vrstvením, slučováním, kompozicí, prolínáním a inverzí prostorových aspektů běžných typů prostředí a prostor. Na závěr zkoumání potenciálu projektivního prostoru v architektonickém navrhování prostřednictvím architektonického návrhu vycházejícího ze zkoumaných principů.

Rozsah grafických prací:

Úkol bude sestávat ze standardních projektových částí: stanovení teoretických východisek, analýzy, vypracování koncepce a návrhu.

- analytická část
- situace širších vztahů 1:1000 – 1:500
- půdorysy, řezy, pohledy 1:250 – 1:50
- perspektiva / vizualizace / axonometrie
- architektonický model
- průvodní zpráva

Seznam literatury:

BISHOP, Claire: Installation Art, Tate Publishing, 2005.

BACHELARD, Gaston: The Poetics of Space, Boston: Beacon Press, 1969.

PALLASMAA, Juhani: The Embodied Image : Imagination and Imagery in Architecture, první vydání, Wiley 2011.

JUNG, Carl Gustav: Výbor z díla II: Archetypy a Kolektivní nevědomí, Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997.

REZEK, Petr: Architektonika a Protoarchitektura, Ztichlá klika, Filosofie, 2009.

Termín zadání diplomové práce: 10.2.2020

Termín odevzdání diplomové práce: 25.5.2020

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Blanka Štuříková
student(ka)

Ing.arch. MArch Jan Kristek, Ph.D.
vedoucí práce

doc. Ing. arch. Karel Havlíš
vedoucí ústavu

V Brně dne 10.2.2020

Ing.arch. MArch Jan Kristek, Ph.D.
děkan

*Projektivní prostor:
Hřbitov bez hrobů*

Abstrakt:

Návrh hřbitova navazuje na předdiplomní projekt Projektivní prostor, mapující vzpomínky jednotlivců na prostorové zážitky vzbuzující emoce.

Prostorová koláž jako metoda utváření prostředí, které svou mnohoznačností umožňuje individuální interpretaci jednotlivcem a vyvolává vzpomínky, je aplikována na návrhu hřbitova pro lidské kompostování.

Po kompletní transformaci lidských ostatků na úrodnou půdu se hrob stává zbytečným.

Zemřelí pozbývají svoji posmrtnou adresu.

Z kulturního hlediska však rituál pohřbívání a symbolická, mentální hodnota hřbitova hraje pro pozůstalé důležitou roli při vyrovnávání se se ztrátou bližního.

Návrh pracuje s kulturně podmíněnou představou hřbitova jako obrazu světa.

Se zmizením náhrobků a uren opouští koncepci hřbitov - město mrtvých a reinterpretuje ji jako hřbitov - krajinu z mrtvých.

Ostatky ve formě úrodné zeminy se stávají materiálem pro modelaci biodiverzní kulturní krajiny, místa, kde to žije.

Projektivní prostor:

Jaká je vnitřní struktura emotivního prostoru?

Prostřednictvím vzpomínek šesti jednotlivců na prostor, který vyvolával emoce, hledám společné jmenovatele a prostorová specifika, aplikovatelné v architektonickém navrhování.

Cílem výzkumu je lépe porozumět rozhraní mezi fenomenologií a psychologii architektury.

Respondenti zachycovali vzpomínku formou verbalizace a kresby, na jejímž podkladě byl prostor zrekonstruován ve vizualizacích a hlavní motiv interpretován sádrovým modelem.

Vzpomínky respondentů sdílejí absurdní charakter a snovou, kolážovou strukturu.

Využívám metody prostorové koláže pro inverzní architektonický návrh, od fragmentů k celku, s vlastností symbolické mnohoznačnosti pro návrh hřbitova.

Vstavením, prolínáním, inverzí a kompozicí ustálených prostorových vztahů a kolektivních motivů vzniká evokativní prostor, se schopností vyvolávat specifickou interpretaci jednotlivcem na základě individuálních zkušeností, pod vlivem fenoménu projektivní identifikace.

Lokalita a dopravní dostupnost:

Návrh se nachází na rozhraní tří katastrálních území : severovýchodně Syrovic, jihovýchodně Sobotovic a jihozápadně Bratčic v těsné blízkosti dálnice E461, v blízkosti sjezdu Bratčice, Hrušovany.

Dopravní napojení vozidlem po dálnici z Brna je 11 minut.

Autobusové napojení z centra města je do 40 minut dojížděkové vzdálenosti.

Kombinované spojení vlakem a autobusem 32 minut.

Návrh je koncipován jako kulturní krajina, biocentrum s vybíhajícími biopásky, zvyšující biodiverzitu místní polnohospodářské krajiny.

Urbanistické řešení:

Návrh je do budoucna zamýšlen jako spojnice sever-jih, mezi nově navrhovanou zastávkou hřbitov na severním konci a bratčickým vodojemem u jižního konce areálu, který slouží výletníkům jako rozhledna.

Je respektována současná lokalizace polních cest v místě, navrhovaná oblast funguje jako přírodní areál uprostřed polí, vhodný pro procházky a výlety. Doporučena je turistická obuv s pevnou podrážkou a nepromokavou povrchovou úpravou.

Hlavní příjezdová cesta je uvažována kolmo na svah směrem od Syrovického rybníka a potoka Syrůvky. Navazuje na hlavní vstup, ve vzdálenosti cca 1,5 km od zastávky autobusu Syrovice, Sobotovická linky 154 a 504.

Hranice areálu respektuje původní parcelaci mimo 3. etapu výstavby jižní části areálu, kdy pro efektivnější napojení k Bratčickému vodojemu je nutné provést přeparcelování několika pozemků.

Etapizace výstavby

V první etapě je plánováno vybudování infrastruktury hřbitova a založení přírodních společenstev.

Ve druhé etapě dochází k výškové modelaci terénu - kopečků a hor.

Třetí etapa spočívá v rozšíření areálu směrem k Bratčickému vodojemu.

Krajinná koncepce:

Návrh vychází z mozaikové struktury polnohospodářské krajiny pro vytvoření druhově bohatého biocentra - parku.

Volba druhů dřevin a rostlin se zaměřuje zejména na původní druhy/odrůdy pro Česko a Střední Evropu z důvodu výrazně vyššího množství druhů zvířat, ptáků a hmyzu, pro které jsou zdrojem potravy, ve srovnání s nepůvodními druhy

Areál tak přispívá ke zvyšování biodiverzity v krajině a podpoře ekologické stability.

Princip fungování kompostovacího hřbitova :

Přeměna ostatků probíhá v uzavíratelných patentovaných rakvích/nádobách, vytvářejících extrémně příznivé podmínky pro rozkládající bakterie, které v kombinaci s pilinami a slámou za 30 dní kompletně transformují lidské ostatky na hygienicky nezávadnou, úrodnou zeminu.

Ta je po vyjmutí z rakve/nádoby skenována pro anorganické materiály, které jsou vyříděny a odeslány k recyklaci.

Zemina se poté rozptýlí/využije v areálu, v závislosti na dané etapě výstavby a potřebách rostlin.

Presence a absence, prostorová koncepce:

Přestává existovat specifické místo, kde je zemřelý uložen, ale s jistotou se nachází v areálu, a ten se tak celý potencionálně stává místem pro vzpomínání.

Rituál pohřbu a návštěvy hřbitova pro vzpomínku na zesnulého zůstává v reinterpretované formě zachován.

Jednotlivé části areálu jsou navrženy jako prostorové koláže ustálených prostorových vztahů na podkladě narativů, vycházejících z kulturně definované kolektivní paměti spjaté s motivem hřbitova a se životem a smrtí obecně.

Průběh obřadu:

Účastníci pohřbu se shromáždí v předprostoru obřadní síně a jsou vpuštěni dovnitř.

Proběhně obřad a smuteční průvod se vydává směrem ke tlejšti po cestě pro pěší , bezprostředně navazující na obřadní síň, která je průchozí. V mezichase je nebožtík naložen do vozidla a přes provozní oddělenou sekci zázemí dopraven do ústí tlejště . Pozůstalí následují vozidlo k jedné z průchozích komor - 30ti denních hrobek , ve které zemřelý projde procesem transformace na zeminu v kompostovací technologické rakvi.

Poslední rozloučení probíhá průchodem kolem těla skrze hrobku do paralelních zahrad. Hrobka se po průchodu pozůstalých z obou stran uzavře.

Vstup a zázemí:

Příjezdová cesta je tvořena silničními panely a po straně lemována stromořadím topolů černých.

Vstupní část hřbitova se sestává ze skladovacích a provozních objektů a vrátnice , obřadní síně a sociálního zázemí , zázemí obřadu a z nádvoří, tvořeného makovými poli a částečně obehnaného cihlovou zdí.

Bezprostředně navazuje na parkoviště u vstupu.

Naproti přes příjezdovou cestu od parkoviště pokračuje zatravněná polní cesta, lemující celý areál, sloužící jako servisní komunikace pro krajinnou údržbu.

Tlejště

V prostoru tlejště probíhá urychlená 30 ti denní přeměna ostatků na zeminu v průchozích komorách.

Lineární obřadní koridor je přístupný z obou svých konců : kruhového ochozu/objezdu a ústí tlejště a v momentě obřadu průchodem kompostovací komorou. Střešní konstrukce komor je tvořena zelenými střechami a zpřístupněna po lávce napojené na hřbitovní komunikace a z horní úrovně kruhového ochozu/objezdu.

Kruhový ochoz/objezd

Komunikační prvek plnící funkci vertikálního a horizontálního propojení mezi hřbitovními sektory.

Umožňuje návrat vozidel z obřadního koridoru.

Bezprostředně navazuje na pobytové skleníky , paralelní zahrady tlejště , sad Jeřábů ptačích a pěší komunikaci směrem k hřbitovní pumpě (4).

Pásové zahrady:

Sekce pásových zahrad je pokračováním paralelních zahrad tlejiště přes částečně krytý ochoz. Sousedí po stranách s ovocným sadem, kvetoucí loukou, krmným biopásem, školkou habrů a nektarodárným biopásem. Vertikálně jsou v podélném směru propojeny s areálem mírným spádováním, v příčném směru točitým ocelovým schodištěm

Jednotlivé pásy jsou mezi sebou příčně propojeny otvory ve sklolaminátových a trapézových ocelových plotech.

Hygienické zázemí a pumpa/studna:

Hřbitovní toalety jsou tvořeny soustavou cihelných zdí.

Součástí je studna s pumpou ve formě přístupného vodního prvku. Dle aktuální výšky hladiny vody je možné sestoupit hlouběji do studny.

U sektoru je vytvořena kořenová čistička pro zpětné využití splachované vody.

Celkem budou provedeny dva vrty v místě hygienického zařízení a pumpy - pokoje ležícího na společné ose s hygienickým zařízením.

Z studny v lokalitě pumpa - pokoj bude voda vedena k pumpám v paralelních zahradách tlejiště.

Rozhledna:

Objekt je tvořen z obvodové ocelové konstrukce válcového tvaru bez střechy a navržené zeminy uvnitř.

Terénní útvary v lokalitě budou vznikat během druhé etapy.

Sektor je pokračováním oblasti hygienického zařízení.

Pumpa:

Pumpa - tůň funguje jako rozcestí mezi komunikacemi hřbitova a je prvním ze série venkovních pobytových zapuštěných prostor pokračujících na sever.

Zákopové komunikace a venkovní pobytové prostory:

Venkovní chodby a pokoje jsou vymezeny betonovými opěrnými zdmi a poskytují prostor pro zastavení nebo procházení.

Pokoje jsou opatřeny houpačkou a lavičkou z recyklovaného plastového kompozitu.

Zajištění proti pádu je řešeno spádováním terénu k opěrným zdem a výsadbou nižších dřevin.

Zákopové komunikace - víceúčelový prostor:

K prostoru je přidružen malý sklad židlí, je potenciálně využitelný k drobným akcím jako je promítání aj.

V případě standardního provozu slouží jako venkovní pobytový prostor návštěvníkům.

Rostoucí hora

Terénní útvar vzniká od druhé etapy výstavby vrstvením vzniklé zeminy do připravené výkopové jámy, zajištěné masivními plastickými opěrnými stěnami z železobetonu.

Postupně budou úpatí hory osazovány dřevinami pro kořenovou stabilizaci svahů.

Útvar pronůstá prostorovou konstrukcí z dutých ocelových trubek, které vlivem větru rezonují a vytvářejí specifické zvukové klima.

Sekce je přístupná zákopovými komunikacemi, průchody v opěrných stěnách, terénními přesahy přes opěrné stěny a krajinou rampou s mokřadem.

Zastávka

Objekt je hraniční strukturou areálu a zároveň nejvyšším bodem hřbitova.

Materiál je monolitický beton s probarvením, lemování portálu z indického zeleného mramoru.

Závěr:

*Koncepce asociativního krajinného kompostovacího hřbitova a krajinné
modelace
je potencionálně aplikovatelná i v jiných
lokalitách, s výhodou zejména v těch
s nedostatkem kvalitní úrodné půdy.*

Reference

1)

Spade, Katrina: You Could Be Compost, Magazine on Urbanism n.31 Autumn 2019, str.64

Bibliografie:

BISHOP, Claire: Installation Art, Tate Publishing, 2005

BACHELARD, Gaston: The Poetics of Space, Boston: Beacon Press, 1969

PALLASMAA, Juhani: The Embodied Image : Imagination and Imagery in Architecture, první vydání, Wiley 2011

JUNG, Carl Gustav: Výbor z díla II: Archetypy a Kolektivní nevědomí, Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997

REZEK, Petr: Architektonika a Protoarchitektura, Ztichlá klíka, Filosofía, 2009